

Anonymizované znenie

Preklad

C-530/19 – 1

Vec C-530/19

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

11. júl 2019

Vnútroštátny súd:

Oberster Gerichtshof

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

17. jún 2019

Žalovaná, odporkyňa v odvolacom konaní a navrhovateľka v konaní o opravnom prostriedku „Rekurs“:

NM ako správca konkurznej podstaty v konkurznom konaní týkajúcom sa majetku spoločnosti NIKI Luftfahrt GmbH

Žalobkyňa, odvolateľka a odporkyňa v konaní o opravnom prostriedku „Rekurs“:

ON

Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) ako súd rozhodujúci o opravnom prostriedku [omissis] vo veci žalobkyne ON, Guttaring, [omissis] proti žalovanej NM, advokátke, Viedeň [omissis], ako správcovi konkurznej podstaty v konkurznom konaní týkajúcom sa majetku spoločnosti NIKI Luftfahrt GmbH vo veci určenia konkurzných pohľadávok [omissis], zaplata 18 916,51 eur vrátane príslušenstva a určenia [omissis], v konaní o [omissis] opravnom prostriedku „Rekurs“, ktorý podala žalovaná proti uzneseniu Oberlandesgericht Wien (Vyšší krajský súd Viedeň, Rakúsko) ako odvolaciemu súdu zo 14. februára 2019, [omissis] ktorým bol v dôsledku odvolania, ktoré podala žalovaná, zrušený rozsudok Landesgericht Korneuburg (Krajský súd Korneuburg, Rakúsko) z 21. novembra 2018 [omissis] a vec bola vrátená súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, na neverejnom zasadnutí

prijal toto

uznesenie:

I. Súdnemu dvoru Európskej únie sa podľa článku 267 ZFEÚ predkladá návrh na začatie prejudiciálneho konania o týchto otázkach:

1. Zodpovedá letecký dopravca, ktorý má podľa článku 5 ods. 1 písm. b) nariadenia (ES) č. 261/2004 (nariadenie o právach cestujúcich v leteckej doprave) povinnosť ponúknuť pomoc podľa článku 9 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia, podľa tohto nariadenia za škody v dôsledku poškodenia cestujúceho, ktoré cestujúci utrpel v dôsledku nedbanlivého správania pracovníkov hotela, ktorý poskytol letecký dopravca?

2. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku:

Je povinnosť leteckého dopravcu podľa článku 9 ods. 1 písm. b) nariadenia (ES) č. 261/2004 obmedzená na sprostredkovanie hotela pre cestujúceho a prevzatie nákladov za ubytovanie alebo je letecký dopravca zodpovedný za ubytovanie ako také?

II. Konanie sa podľa § 90a ods. 1 Gerichtsorganisationsgesetz (zákon o organizácii súdov, ďalej len „GOG“) prerušuje do rozhodnutia o prejudiciálnej otázke.

Odôvodnenie:

A. Skutkový stav

Žalovaná advokátka je správcou konkurznej podstaty rakúskeho leteckého dopravcu. Tento dopravca mal v rámci balíka cestovných služieb uskutočniť pre žalobkyňu so sídlom v Rakúsku let z Malorky do Viedne. Z dôvodu zrušenia tohto

letu došlo k zmene rezervácie na večer ďalšieho dňa. Z toho dôvodu mal dopravca povinnosť poskytnúť ubytovanie v hoteli podľa článku 5 ods. 1 písm. b) v spojení s článkom 9 ods. 1 písm. b) nariadenia (ES) č. 261/2004 (nariadenie o právach cestujúcich v leteckej doprave). Túto povinnosť si splnil ubytovaním žalobkyne v miestnom hoteli.

Žalobkyňa je odkázaná na invalidný vozík. Nasledujúci deň išla na prechádzku so svojím manželom, ktorý ju na invalidnom vozíku tlačil. Pri návrate do hotela sa invalidný vozík zakliesnil prednými kolieskami v priečnej ryhe asfaltového chodníka. Žalobkyňa vypadla z invalidného vozíka a ťažko sa zranila.

B. Tvrdenia a návrhy účastníkov konania

Žalobkyňa si uplatňuje náhradu škody. Na jednej strane žiada určenie jej náhrady, ktorú prihlásila v konkurznom konaní, ale voči ktorej namieta žalovaný správca konkurznej podstaty, ako pohľadávky proti konkurznej podstate, na druhej strane navrhuje uložiť správcovi konkurznej podstaty povinnosť platby, inak dôjde k nútenému uspokojeniu z nároku na náhradu vyplývajúceho z poistenia zodpovednosti leteckého dopravcu za škodu. Tvrdí, že úraz sa stal v areáli hotela a pracovníci prevádzkovateľa hotela sa správali nedbanlivo, pretože priečnu ryhu na ceste neodstránili, ani nijako nezabezpečili.

Žalovaná namieta, že ani z nariadenia (ES) č. 261/2004, ani z vnútroštátneho práva nevyplýva zodpovednosť leteckého dopravcu za nedbanlivé správanie pracovníkov prevádzkovateľa hotela. Naopak, nariadenie bráni takejto zodpovednosti, lebo povinnosti leteckého dopravcu sa obmedzujú na poskytnutie ubytovania. Zodpovednosť zakladajúca sa na vnútroštátnom práve by presahovala povinnosť leteckého dopravcu. Mimochodom, pracovníci hotela sa nesprávali nedbanlivo; žalobkyňa musí preukázať, že priečna ryha sa nachádzala v areáli hotela a nebola zabezpečená.

C. Doterajšie konanie

Súd prvého stupňa žalobu zamietol. Podľa súdu žalobkyňa nemôže z nariadenia (ES) č. 261/2004 odvodiť žiadne nároky, keďže letecký dopravca mal iba povinnosť zabezpečiť ubytovanie; zodpovednosť za následné škody vzniknuté na základe údajne nedbanlivého správania pracovníkov hotela z toho nevyplýva. Nárok nemá právny základ ani vo vnútroštátnom práve, lebo medzi žalobkyňou a leteckým dopravcom nevznikol žiadny zmluvný vzťah a v mimozmluvnej oblasti ide len o obmedzenú zodpovednosť za pomocníkov; žalobkyňa v tejto súvislosti neuviedla žiadne relevantné tvrdenie. Na základe tohto právneho názoru súd prvého stupňa neprijal žiadne stanovisko vo vzťahu k otázke, či sa úraz vôbec stal v areáli hotela a či sa pracovníci hotela správali nedbanlivo.

Odvolací súd tento rozsudok zrušil a súdu prvého stupňa prikázal vec po doplnení konania nanovo rozhodnúť.

Prevádzkujúci letecký dopravca mal v konkrétnom prípade povinnosť plnenia podľa článku 9 ods. 1 písm. b) nariadenia (ES) č. 261/2004. Ak by túto povinnosť nespĺnil, žalobkyni by musel poskytnúť primeranú a prijateľnú náhradu nákladov, ktoré by jej tým vznikli. Tento nárok ako dôsledok nespĺnenia povinnosti vyplýva podľa článku 12 nariadenia (ES) č. 261/2004 aj z vnútroštátneho práva uplatniteľného popri tomto nariadení. To isté musí platiť v prípade údajného chybného plnenia zo strany prevádzkovateľa hotela povereného leteckým dopravcom (resp. jeho pracovníkov). Aj takéto chybné plnenie zakladá nárok podľa vnútroštátneho práva, pričom podľa rakúskeho práva letecký dopravca zodpovedá za nedbanlivé správanie pracovníkov hotela. Keďže súd prvého stupňa z dôvodu svojho iného právneho názoru neprijal žiadne stanovisko k podrobnostiam úrazu, napadnutý rozsudok treba zrušiť a súdu prvého stupňa prikázať doplnenie konania.

Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) musí rozhodnúť o opravnom prostriedku „Rekurs“, ktorý podala žalovaná, ktorým sa usiluje o potvrdenie prvého zrušeného rozsudku. Letecký dopravca poskytnutím bezodplatného ubytovania splnil svoje povinnosti podľa článku 9 nariadenia (ES) č. 261/2004. Uplatnenie vnútroštátneho práva zakladajúce sa na článku 12 nariadenia (ES) č. 261/2004 nesmie viesť k tomu, že leteckému dopravcovi sa v konečnom dôsledku uložia ďalšie povinnosti. Vyplýva to však z názoru odvolacieho súdu, lebo letecký dopravca by v záujme vyhnutia sa zodpovednosti musel preveriť hotelové zariadenia, ktoré ponúka. Odhliadnuc od toho aj vyjadrenia odvolacieho súdu týkajúce sa rakúskeho práva sú chybné z bližšie uvedených dôvodov.

D. Právny základ:

1. Povinnosť leteckého dopravcu poskytnúť pomoc vyplýva z týchto ustanovení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 295/91:

Článok 5: Zrušenie

1. V prípade zrušenia letu príslušným cestujúcim: ...

b) prevádzkujúci letecký dopravca [omissis] v prípade presmerovania, keď podľa reálneho odhadu čas odletu pre nový let je aspoň deň po odlete plánovanom pre zrušený let, pomoc špecifikovanú v článku 9 ods. 1 písm. b) a v článku 9 ods. 1 písm. c)...

Článok 9: Právo na starostlivosť

1. Keď sa uvádza odkaz na tento článok cestujúcim sa bezplatne ponúka:

a) [omissis]

- b) *hotelové ubytovanie v prípadoch:*
- *keď je nutný pobyt jednu noc alebo viac nocí, alebo*
 - *keď je nutný pobyt dodatočný k pobytu, ktorý predpokladal cestujúci;*

[omissis]

2. Článok 12 ods. 1 nariadenia (ES) č. 261/2004 stanovuje:

Článok 12: Ďalšia náhrada

(1) Toto nariadenie sa uplatňuje bez toho, aby boli dotknuté práva cestujúcich na ďalšiu náhradu. Náhrada poskytnutá podľa tohto nariadenia sa môže od takej náhrady odpočítať.

3. § 1313a rakúskeho Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (všeobecný občiansky zákonník, ďalej len „ABGB“) stanovuje:

Kto je povinný inému plniť, zodpovedá za zavinenie svojho zákonného zástupcu, ako aj osôb, ktoré na splnenie tejto povinnosti využije, ako za svoje vlastné plnenie.

E. Odôvodnenie návrhu

1. O prvej otázke

1.1. Zo znenia nariadenia (ES) č. 261/2004 najprv vyplýva iba povinnosť leteckého dopravcu, aby v prípade článku 5 ods. 1 písm. b) druhého variantu ponúkol bezodplatné ubytovanie v hoteli. Súdny dvor však konštatoval, že nesplnenie tejto povinnosti vedie k nároku cestujúceho na kompenzáciu, čo nemožno považovať za „náhradu“ v zmysle článku 12 nariadenia (ES) č. 261/2004 (rozsudok Súdneho dvora vo veci Sousa Rodriguez, C-83/10, bod 43 a nasl.). Odškodnenie nesmie ísť za konkrétnych okolností nad rámec toho, čo je nutné, vhodné a primerané na účely nápravy zlyhania leteckého dopravcu (rozsudok Súdneho dvora vo veci McDonagh, C-12/11, bod 51).

1.2. Podľa vnútroštátneho súdu z vyjadrení Súdneho dvora jednoznačne vyplýva, že ide o nárok zakladajúci sa priamo na nariadení. Nie je preto potrebné uplatniť právne základy nároku podľa vnútroštátneho práva (to isté vyplýva aj z prevládajúceho názoru v najnovšej právnej literatúre v nemeckom jazyku [omissis] [omissis]).

1.3. Ak nesplnenie povinnosti poskytnúť starostlivosť vedie priamo na základe nariadenia k nároku cestujúceho na odškodnenie, nie je vylúčené, aby sa rovnako postupovalo aj v prípade chybného plnenia. Možno preto predpokladať, že letecký dopravca, ktorý má povinnosť ponúknuť ubytovanie v hoteli, priamo na základe

nariadenia zodpovedá za nedostatočné plnenie prevádzkovateľa hotela, ktorého tým poveril.

1.4. Proti tomuto názoru však svedčí skutočnosť, že odškodnenie z dôvodu nesplnenia (bod 1.1. vyššie) treba považovať za ekvivalent neposkytnutého plnenia. Pochopiteľne teda možno hovoriť o (sekundárnom) nároku, ktorý sa zakladá priamo na nariadení, a to aj preto, lebo nesplnenie primárneho nároku by inak nebolo sankcionované právom Únie. Naproti tomu v prípade chybného plnenia ide o náhradu škody, ktorá ide nad rámec výdavkov za ubytovanie, a preto podľa systematiky nariadenia spadá pod článok 12 tohto nariadenia. Súvisiace nároky preto treba posúdiť – s výnimkou, ak je uplatniteľný medzinárodný dohovor – podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva.

1.5. Nie je však vylúčené, že Súdny dvor – napríklad s cieľom vytvoriť jednotné rámcové podmienky pre všetkých leteckých dopravcov pôsobiacich v Únii [odôvodnenie 4 nariadenia (ES) č. 261/2004] – kladie chybné plnenie na roveň nesplneniu a aj v tomto prípade predpokladá nárok na odškodnenie priamo na základe nariadenia. Túto otázku má objasniť bod 1 návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

2. O druhej otázke

2.1. Ak (údajné) pochybenie pracovníkov hotela nevedie k nároku zakladajúcemu sa priamo na nariadení, treba preskúmať, či existuje nárok na náhradu v zmysle článku 12 nariadenia (ES) č. 261/2004. Či to tak je, treba posúdiť eventuálne podľa uplatniteľného medzinárodného dohovoru, inak podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva.

2.2. V konkrétnom prípade je nesporné, že škoda vznikla mimo doby starostlivosti podľa článku 17 ods. 1 Montrealského dohovoru, takže nárok na náhradu v žiadnom prípade nemožno zakladať na tomto ustanovení. Nejde ani o škodu spôsobenú omeškaním v zmysle článku 19 tohto dohovoru, lebo žalobkyňa nežaluje leteckého dopravcu kvôli omeškaniu letu, ale kvôli nedostatočnému poskytnutiu pomoci podľa nariadenia (ES) č. 261/2004. Takáto pomoc nepatrí do pôsobnosti dohovoru [rozsudok Súdneho dvora vo veci IATA, C-344/04, bod 44 a nasl., v súvislosti s pomocou podľa článku 6 nariadenia (ES) č. 261/2004]. To isté musí platiť pre nároky z dôvodu nesplnenia či chybného plnenia takejto pomoci.

2.3. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku by teda nárok žalobkyne mohol vyplývať iba z uplatniteľného vnútroštátneho práva. Keďže škoda vznikla v Španielsku, a teda ide o skutkový stav s cudzím prvkom, toto právo treba zistiť podľa pravidiel medzinárodného práva súkromného. V konkrétnom prípade pritom nie je podstatné, či nárok žalobkyne treba považovať za zmluvný alebo mimozmluvný. Všetky kolízne normy, ktoré prichádzajú do úvahy, totiž odkazujú na rakúske právo: v prípade zmluvnej povahy (v súvislosti s nárokmi vyplývajúcimi priamo z nariadenia pozri rozsudok Súdneho dvora vo veci

flightright GmbH a i., C-274/16, C-447/16 a C-448/16) vyplýva uplatnenie tohto práva z článku 5 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (nariadenie Rím I) (obvyklý pobyt žalobkyne a miesto skončenia prepravy v Rakúsku), v prípade mimozmluvnej povahy z článku 4 ods. 2 v spojení s článkom 23 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (nariadenie Rím II) (obvyklý pobyt žalobkyne a leteckého dopravcu v Rakúsku). Navyše z okolností, že obe strany argumentujú ustanoveniami rakúskeho práva, možno odvodiť konkludentnú voľbu tohto práva podľa článku 3 ods. 1 v spojení s článkom 5 ods. 2 nariadenia Rím I alebo podľa článku 14 ods. nariadenia Rím II [*omissis*].

2.4. Podmienkou na vznik zodpovednosti leteckého dopravcu podľa rakúskeho práva je, že sa leteckému dopravcovi môže pripísať nedbanlivé správanie pracovníka hotela. Môže sa to zakladať na ustanovení § 1313a ABGB, podľa ktorého ten, kto je povinný inému plniť, zodpovedá za zavinenie osôb, ktoré na splnenie tejto povinnosti využije. Toto ustanovenie síce v prvom rade zahŕňa porušenie zmluvných povinností; podľa ustálenej judikatúry sa však má uplatniť aj vtedy, ak sú porušené povinnosti, ktoré vyplývajú zo zákonom stanoveného osobitného vzťahu bez existencie zmluvy [*omissis*]. Takýto osobitný vzťah v prejednávacom prípade vzniká na základe povinnosti ponúknuť pomoc podľa článku 5 ods. 1 písm. b) v spojení s článkom 9 ods. 1 písm. b) nariadenia (ES) č. 261/2004.

2.5. Dlžníkovi sa však pripíše správanie osoby len vtedy, ak osoba koná v rámci plnenia povinností dlžníka [*omissis*]. Otázka, o akú povinnosť leteckého dopravcu v konkrétnom prípade ide, má preto rozhodujúci význam. Keďže táto povinnosť vyplýva z článku 5 ods. 1 písm. b) v spojení s článkom 9 ods. 1 písm. b) nariadenia (ES) č. 261/2004, v tejto súvislosti ide o otázku práva Únie. Podľa vnútroštátneho súdu prichádzajú do úvahy dva výklady:

(a) Na jednej strane môže mať letecký dopravca iba povinnosť zabezpečiť prenocovanie, čiže sprostredkovať hotel a prevziať náklady. Zmluvným partnerom prevádzkovateľa hotela je v tomto prípade samotný cestujúci, pri uzavretí zmluvy v každom prípade zastúpený leteckým dopravcom. V tomto prípade je letecký dopravca zodpovedný len za zavinenie pri výbere hotela; škody spôsobené nedbanlivým správaním pracovníkov hotela musí cestujúci uplatniť voči prevádzkovateľovi hotela. V konkrétnom prípade nie zjavné zavinenie pri výbere – a to ani pri zohľadnení článku 9 ods. 3 nariadenia (ES) č. 261/2004 (zohľadnenie potrieb osôb so zníženou pohyblivosťou). Žaloba preto musí byť zamietnutá.

(b) Na druhej strane možno zastávať názor, že letecký dopravca má povinnosť poskytnúť ubytovanie ako také. Toto ubytovanie sa môže realizovať buď v hoteli samotného dopravcu alebo tak, že letecký dopravca uzavrie na tieto účely zmluvy s tretími prevádzkovateľmi hotelov. V tomto prípade letecký dopravca na splnenie svojich vlastných povinností využil prevádzkovateľa hotela. Podľa rakúskeho

práva to vedie k zodpovednosti za nedbanlivé správanie pracovníkov hotela, pričom letecký dopravca musí preukázať neexistenciu zavinenia v prípade objektívneho nedostatku vo sfére hotela [*omissis*]. Podľa ustálenej judikatúry totiž aj samostatný podnik a jeho pracovníci môžu byť osobami, ktoré niekto využije na splnenie svojich vlastných povinností a za ktorých zavinenie preto zodpovedá [*omissis*]. Zodpovednosť nevylučuje ani skutočnosť, že letecký dopravca sa nenachádza v situácii, aby mohol pracovníkom hotela dávať podrobnejšie pokyny alebo dohliadať nad ich správaním [*omissis*].

2.6. Podľa Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) je však možný aj výklad, že letecký dopravca má povinnosť poskytnúť ubytovanie ako také.

Znenie článku 9 ods. 1 písm. b) nariadenia (ES) č. 261/2004 síce požaduje iba „ponúknutie“ ubytovania v hoteli, čo môže poukazovať iba na obyčajnú povinnosť sprostredkovania hotela vrátane prevzatia nákladov. Cieľom nariadenia je však podľa jeho odôvodnenia 1 zabezpečenie vysokej úrovne ochrany cestujúcich. Takáto úroveň ochrany by nebola zabezpečená, ak by mal letecký dopravca skutočne len takéto obmedzené povinnosti. V tomto prípade by totiž cestujúci bol zmluvným partnerom prevádzkovateľa hotela a musel by voči nemu uplatňovať nároky na náhradu škodu z dôvodu nedostatočného plnenia. Na súd podľa miesta svojho obvyklého pobytu by sa mohol obrátiť len vtedy, ak sú splnené predpoklady článku 17 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (nariadenie Brusel Ia) (smerovanie činnosti prevádzkovateľa hotela do štátu spotrebiteľa); inak musí cestujúci podľa článku 4 nariadenia Brusel Ia podať žalobu v štáte prevádzkovateľa hotela. Naproti tomu v prípade žalôb proti prevádzkujúcemu leteckému dopravcovi je spravidla príslušný súd v mieste priletu (rozsudky Súdneho dvora vo veci Rehder, C-204/08, naposledy flightright GmbH a i., C-274/16, C-447/16 a C-448/16), čo výrazne uľahčilo uplatňovanie nároku. V opačnom prípade by letecký dopravca nebol neprimerane zaťažovaný povinnosťou nahradiť škodu, lebo za škodu by aj tak nezodpovedal definitívne, ale podľa pravidiel svojej zmluvy s prevádzkovateľom hotela by si mohol uplatňovať nárok na regres. Keďže cestujúci musel prenocovať v hoteli sprostredkovanom leteckým dopravcom iba z dôvodu (prinajmenšom objektívneho) nedostatku vo sfére leteckého dopravcu, je pochopiteľné, že riziko podania žaloby v zahraničí a dobytnosti regresnej pohľadávky má zaťažovať dopravcu a nie cestujúceho.

2.7. Zodpovednosť podľa rakúskeho práva preto závisí od prejudiciálnej otázky týkajúcej sa práva Únie, aký je rozsah povinností leteckého dopravcu podľa článku 5 ods. 1 písm. b) v spojení s článkom 9 ods. 1 písm. b) nariadenia (ES) č. 261/2004. Toto má objasniť druhá otázka.

C. Procesné záležitosti

1. Ani k prvej, ani k druhej otázke neexistuje *acte clair* alebo judikatúra Súdneho dvora Európskej únie. Preto je Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) ako súd posledného stupňa povinný predložiť prejudiciálnu otázku.
2. Do vydania rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie sa konanie o opravnom prostriedku „Rekurs“, ktorý podala navrhovateľka, prerušuje.

[omissis]

PRACOVNÝ DOKUMENT